

Sygn. akt II PK 320/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z powództwa J. G.
przeciwko M. Sp. z o.o. w W.
o wynagrodzenie za pracę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 21 maja 2015 r., sygn. akt VII Pa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W., pozostawiając temu
Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka J. G. po ostatecznym sprecyzowaniu swoich roszczeń wniosła o zasądzenie od strony pozwanej M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wynagrodzenia za czas pozostawania w gotowości do świadczenia pracy za okres od dnia 5 sierpnia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2014 r. w kwocie 14.214,90 zł brutto

wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty: 2.610,90 zł od dnia 5 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty, 2.901 zł od dnia 11 października 2014 r. do dnia zapłaty, 2.901 zł od dnia 11 listopada 2014 r. do dnia zapłaty, 2.901 zł od dnia 11 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty, 2.901 zł od dnia 11 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu.

Sąd Rejonowy w W. wyrokiem z dnia 19 stycznia 2015 r. oddalił powództwo, nie obciążył powódki kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej oraz ustalił, że nieuiszczone koszty sądowe w zakresie opłaty sądowej od pozwu obciążają Skarb Państwa. Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 21 maja 2015 r. oddalił apelację powódki od powyższego orzeczenia i nie obciążył jej kosztami postępowania odwoławczego.

W sprawie ustalono, że wyrokiem z dnia 9 czerwca 2014 r., IV P (...), Sąd Rejonowy w W. przywrócił powódkę J. G. do pracy u strony pozwanej M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na dotychczasowe warunki pracy i płacy, zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 11.604 zł brutto tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy pod warunkiem podjęcia pracy, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania. Ogłoszenie wyroku nastąpiło na rozprawie w dniu 9 czerwca 2014 r., w której uczestniczyła powódka oraz w charakterze publiczności A. G. i P. D. Po ogłoszeniu wyroku powódka pouczone została o sposobie i terminie wniesienia apelacji. W toku postępowania w sprawie o przywrócenie do pracy i zasądzenie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy powódka reprezentowana była przez pełnomocnika procesowego radcę prawnego M. Ł. W dniu 11 czerwca 2014 r. pełnomocnik powódki złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku i doręczenie orzeczenia wraz z uzasadnieniem. W dniu 12 czerwca 2014 r. strona pozwana złożyła analogiczny wniosek. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczono pełnomocnikowi powódki i pełnomocnikowi pozwanej w dniu 21 lipca 2014 r. Potwierdzenia odbioru zwrócone zostały do Sądu Rejonowego w W. i złożone do akt sprawy w dniu 25 lipca 2014 r. - w zakresie doręczenia kierowanego dla pełnomocnika powódki i w dniu 28 lipca 2014 r. - w zakresie doręczenia kierowanego dla pełnomocnika strony pozwanej. Powódka miała wiedzę o złożonym przez jej pełnomocnika procesowego wniosku o sporządzenie

uzasadnienia wyroku i o jego doręczenie. Pozostawała przy tym w stałym kontakcie ze swym pełnomocnikiem. Żadna ze stron nie wywiodła apelacji od wyroku. W dniu 12 sierpnia 2014 r. powódka wraz z pełnomocnikiem stawiała się w Sądzie, gdzie uczestniczyła w sprawie, w której brał udział jej pełnomocnik, a w której powodem był P. D., zaś pozwaną - M. Sp. z o.o. w W.. Z uwagi na to, że w sprawie tej w dniu 12 sierpnia 2014 r. miał być przeprowadzony dowód z przesłuchania strony pozwanej, zamiarem powódki było złożenie w tym dniu bezpośrednio prezesowi zarządu strony pozwanej oświadczenia o gotowości do pracy. Prezes zarządu pozwanej nie stawiał się na termin rozprawy, zatem powódka wraz z pełnomocnikiem udali się do sekretariatu Sądu celem ustalenia, czy wydany w sprawie IV P (...) wyrok jest prawomocny. Na miejscu ani powódka ani jej pełnomocnik nie zwrócili się z prośbą o udostępnienie do wglądu akt sprawy, w konsekwencji czego oboje nie zapoznali się z aktami sprawy. Tego samego dnia, tj. 12 sierpnia 2014 r., pełnomocnik powódki złożył wniosek o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi w zakresie punktu I, II i IV i jego doręczenie wraz z klauzulą wykonalności. Odpis wyroku wraz z klauzulą wykonalności wydano pełnomocnikowi powódki w dniu 19 sierpnia 2014 r. Po uzyskaniu tytułu wykonawczego pełnomocnik powódki poinformowała mandantkę o uprawomocnieniu się wyroku z dnia 9 czerwca 2014 r. Pismem z 19 sierpnia 2014 r., złożonym pozwanej w tym samym dniu za pośrednictwem P. S.A. - usługi recepcyjno-pocztowe, powódka zgłosiła stronie pozwanej gotowość niezwłocznego podjęcia pracy. W odpowiedzi strona pozwana pismem z 26 sierpnia 2014 r., doręczonym adresatce w dniu 1 września 2014 r., poinformowała powódkę, że odmawia jej ponownego zatrudnienia wskazując, że wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 9 czerwca 2014 r. uprawomocnił się w dniu 5 sierpnia 2014 r., w konsekwencji czego zgłoszenie gotowości do świadczenia pracy nastąpiło z naruszeniem terminu określonego przepisem art. 48 k.p., który to termin upłynął w dniu 12 sierpnia 2014 r. Pismem z 1 września 2014 r. powódka ponownie zgłosiła stronie pozwanej gotowość niezwłocznego podjęcia pracy wskazując, że uchybienie terminowi do zgłoszenia gotowości do pracy nastąpiło z przyczyn od niej niezależnych. W odpowiedzi strona pozwana pismem z 15 września 2014 r. podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko.

Sąd Okręgowy podzielił pogląd Sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym zgłoszenie przez powódkę stronie pozwanej gotowości świadczenia pracy złożone zostało z uchybieniem terminu określonego przepisem art. 48 k.p., zaś uchybienie nastąpiło z przyczyn zależnych od powódki. Powódka już 12 sierpnia 2014 r. miała bowiem świadomość, że istnieją podstawy (w tym w zakresie zaistnienia terminu) do złożenia pracodawcy oświadczenia o gotowości do świadczenia pracy. Powyższe potwierdza także fakt, że tego samego dnia pełnomocnik powódki złożył wniosek o nadanie wyrokowi klauzuli wykonalności w zakresie punktu I, II i IV oraz jego doręczenie orzeczenia wraz z klauzulą wykonalności. Zasadą jest bowiem, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności składany jest po uprawomocnieniu się orzeczenia, zwłaszcza w sytuacji, gdy wydane orzeczenie nie było objęte rygorem natychmiastowej wykonalności. W świetle tych okoliczności, niezgłoszenie przez powódkę gotowości do pracy w ustawowym terminie trudno traktować jako niezależne od pracownika. Zdaniem Sądu drugiej instancji, nie można podzielić tezy o wprowadzeniu powódki w błąd przez pełnomocnika. Jest to teza przyjęta jedynie dla potrzeb niniejszego procesu. Sąd Rejonowy przedstawił przekonującą argumentację, z której jednoznacznie wynika, że powódka miała w przedmiotowej sprawie wiedzę z różnych źródeł, która pozwalała jej na ustalenie, kiedy doszło do uprawomocnienia się wyroku. Powódka nie powołuje się zresztą na to, że nie wiedziała, w jakim terminie ma dokonać zgłoszenia gotowości do pracy. Okoliczność, że powódka była w dniu 12 sierpnia 2014 r. w budynku sądu i zrezygnowała z możliwości zapoznania się z aktami sprawy, była niewątpliwie zależna od jej woli i decyzji. Uznaniu, że powódka uchybiła terminowi przewidzianemu w art. 48 k.p., nie stały też na przeszkodzie zasady współżycia społecznego. Profesjonalny pełnomocnik powódki nie sprecyzował bowiem, jaka zasada współżycia społecznego miałaby zostać naruszona i dlaczego. Przez odwoływanie się do klauzul generalnych przewidzianych w art. 8 k. p. nie można podważać pośrednio mocy obowiązujących przepisów prawa.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła powódka. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 48 § 1 k.p., polegającą na uznaniu przez Sąd *ad quem*, że w sprawie zachodzą okoliczności uzasadniające przyjęcie, iż powódka uchybiła

siedmiodniowemu terminowi do zgłoszenia gotowości niezwłocznego podjęcia pracy z przyczyn zależnych od siebie, kiedy to w istocie powódka została wprowadzona w błąd przez swojego pełnomocnika procesowego radcę prawnego M. Ł. co do terminu, który w ocenie pełnomocnika był pierwszym możliwym terminem zgłoszenia oświadczenia gotowości niezwłocznego podjęcia pracy, wobec czego powódka pozostawała w błędnym przekonaniu, że składając oświadczenia o gotowości niezwłocznego podjęcia pracy w dniu 19 sierpnia 2014 r., wskazanym przez jej profesjonalnego pełnomocnika, dokonała czynności w pierwszym przypisanym ustawowo terminie przewidzianym w art. 48 § 1 k.p. Ponadto skarżąca zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na wynik sprawy, tj. (-) art. 233 k.p.c., polegające na dowolnej a nie swobodnej ocenie zgromadzonego materiału dowodowego, a w szczególności wyciągnięcie wniosków całkowicie oderwanych od logiki i doświadczenia życiowego, czego konsekwencją było ustalenie, że pomimo korespondujących ze sobą zeznań świadka M. Ł. (pełnomocnika powódki w sprawie IV P (...)) oraz powódki, Sąd przyjął, że powódka zgłosiła swoją gotowość niezwłocznego podjęcia pracy z uchybieniem terminu z przyczyn wyłącznie zależnych od siebie; (-) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na lapidarnym, wyłącznie ogólnikowym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, a w szczególności powierzchownym ustosunkowaniu się do twierdzeń w zakresie wprowadzenia powódki w błąd przez pełnomocnika procesowego w sprawie IV P (...) w zakresie ustalenia właściwego terminu do zgłoszenia pozwanej gotowości podjęcia pracy, a dalej błędnym wskazaniu, że w sprawie VII Pa (...) powódka była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, kiedy w rzeczywistości powódka była reprezentowana przez swojego syna niebędącego profesjonalnym pełnomocnikiem, co w konsekwencji doprowadziło do tego, że w wyniku nieprecyzyjnego sformułowania zarzutu naruszenia art. 8 k.p. Sąd *de facto* odstąpił od jego rozpoznania w sytuacji, w której powódka wskazywała, że w związku z nieprzerwanym 26-letnim okresem pracy dla pozwanej i jej poprzedników prawnych odmowa dopuszczenia jej do pracy godzi w zasady uczciwości i lojalności w stosunku do powódki, bacząc w szczególności, że wskazywała pozwanej okoliczności spóźnionego zgłoszenia gotowości podjęcia pracy.

Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od strony pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego; ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W. oraz pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie, albowiem uzasadniony jest zarzut naruszenia prawa materialnego przy ferowaniu zaskarżonego wyroku.

Analizę prawidłowości orzeczenia Sądu Okręgowego wypada rozpocząć od stwierdzenia, że w świetle art. 48 § 1 k.p. warunkiem skuteczności restytucji stosunku pracy dokonanej wyrokiem sądowym jest zgłoszenie przez pracownika gotowości niezwłocznego podjęcia pracy w terminie 7 dni od przywrócenia do pracy. Zgłoszenie gotowości niezwłocznego podjęcia pracy może nastąpić przez każde zachowanie pracownika wobec pracodawcy, objawiające w dostateczny sposób jego zamiar kontynuowania zatrudnienia na dotychczasowych warunkach (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1998 r., I PKN 161/98, OSNAPiUS 1999 nr 11, poz. 365 i z dnia 12 listopada 2003 r., I PK 524/02, OSNP 2004 nr 20, poz. 347). Zgłoszenie gotowości niezwłocznego podjęcia pracy jest zatem czynnością prawa materialnego, jest wyrażeniem pracodawcy przez pracownika woli kontynuowania restytuowanego stosunku pracy. Termin do zgłoszenia owej gotowości biegnie od daty uprawomocnienia się orzeczenia o przywróceniu do pracy. Termin ten, jako termin prawa materialnego a nie procesowego, nie jest terminem przywracalnym. Nie ma w szczególności podstaw do stosowania w tym wypadku rygorów z art. 168-172 k.p.c. i tym samym rozważania „braku winy” w uchybieniu terminu. Pracownik powinien jedynie wykazywać, że pracodawca nie ma prawa do odmowy ponownego zatrudniania, gdy uchybienie temu terminowi nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1997 r., I PKN 444/97, OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 632; z dnia 12 lipca 2005 r., II PK 358/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 8 oraz z dnia 13 grudnia 2012 r., II PK 61/12, M.P.Pr. 2013 nr 5, s. 259-262). Pracownik przywrócony do pracy, który

zgłosił gotowość jej podjęcia w okolicznościach usprawiedliwiających przekroczenie terminu przewidzianego w art. 48 § 1 k.p., może w razie odmowy przez pracodawcę ponownego zatrudnienia go domagać się – po uprzednim ustaleniu, że opóźnienie było usprawiedliwione – wykonania prawomocnego orzeczenia przywracającego do pracy (art. 1050 k.p.c.). Ustalenia tego pracownik może dochodzić w sprawie o wynagrodzenie za czas gotowości do pracy (art. 81 § 1 k.p.), albo - jeżeli nie ma roszczenia o wynagrodzenie – w sprawie o ustalenie, że przekroczenie terminu z art. 48 § 1 k.p. nastąpiło z przyczyn odeń niezależnych. Prawomocne orzeczenie przyznające wynagrodzenie na podstawie art. 81 § 1 k.p. ma zaś w postępowaniu egzekucyjnym takie samo znaczenie, jak orzeczenie ustalające, że przekroczenie terminu z art. 48 § 1 k.p. nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1976 r., PZP 12/75, OSNCP 1976 nr 9, poz. 187). W sporze sądowym na tym tle, wynikający z art. 48 § 1 k.p. rozkład ciężaru dowodu nakłada na pracodawcę obowiązek wykazania, że upłynął termin zgłoszenia przez pracownika gotowości niezwłocznego podjęcia pracy, natomiast pracownik musi wykazać, iż przekroczenie tego terminu nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych.

Przesłanka niezależności od pracownika przyczyn przekroczenia terminu z art. 48 § 1 k.p. jest pojęciem szerokim. Zwrot „przyczyny niezależne od pracownika” nie jest tożsamy ze zwrotem „przyczyny niezawinione przez pracownika”. Rozważenie „przyczyn” przekroczenia terminu do zgłoszenia gotowości do pracy i ocena ich jako „niezależnych od pracownika” należy do sądu. Są to przesłanki trudne do jednoznacznego zdefiniowania i podlegają rozważeniu w okolicznościach konkretnej sprawy. Trzeba jednak podkreślić, że są to przyczyny, które jak wynika z sensu tego określenia, nie zależą od pracownika, czy też na które nie ma on obiektywnego wpływu. Ocena niezależności tychże przyczyn musi być zatem odnoszona do osoby pracownika. Zgłoszenie gotowości niezwłocznego podjęcia pracy, jako czynność prawa materialnego, nie jest objęta pełnomocnictwem procesowym i nie ma doń zastosowania wyrażane na gruncie art. 168 k.p.c. stanowisko judykatury w kwestii ponoszenia przez stronę konsekwencji zaniedbań proceduralnych jej pełnomocnika. Przyczyna przekroczenia terminu z art. 48 § 1 k.p. musi być zatem niezależna od pracownika, ale może być zależna od jego

pełnomocnika procesowego (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2005 r., II PK 358/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 87; z dnia 14 stycznia 2008 r., II PK 104/07, LexPolonica nr 2147223 i z dnia 13 grudnia 2012 r., II PK 61/12, M.P.Pr. 2013 nr 5, s. 259-262).

W przedmiotowej sprawie Sądy obu instancji skupiły całą uwagę na ustaleniu chwili powzięcia przez J. G. wiedzy o uprawomocnieniu się wyroku Sądu Rejonowego przywracającego ją do pracy u pozwanego pracodawcy. Tymczasem istota problemu sprowadza się do pytania, czy powódka została prawidłowo pouczona o tym, jak liczyć określony w art. 48 § 1 k.p. termin do zgłoszenia gotowości do pracy. Nie posiadając wykształcenia prawniczego, zawierzyła ona w tym zakresie swemu profesjonalnemu pełnomocnikowi procesowemu w osobie radcy prawnego. Dlatego błąd pełnomocnika skarżącej, polegający na utrzymywaniu strony w przeświadczeniu, iż dla skutecznego zgłoszenia przez pracownika gotowości do pracy konieczne jest legitymowanie się przezeń prawomocnym wyrokiem sądowym o przywróceniu do pracy, zaopatrzonym w klauzulę wykonalności, może być traktowane jako przyczyna uchybienia niezależna od pracownika w rozumieniu powołanego przepisu.

Podzielając kasacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego przy ferowaniu zaskarżonego wyroku, Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

r.g.